

CXLIII.

1843. nov. 16. Kolozsvár.

A kolozsvári iskola igazgatóságának levele Iszlai Lászlóhoz.

Méltóságos Titoknok Úr!

Az oskolai igazgatóság november 16-káni ülésében pedagogarcha atyánkfia jelentvén, miszerint azon eset jutott tudomására, hogy *Pálfi Máté* egyenruhás tanuló tanítványát *Komáromi Sándort* folyó hónap 16-kán durván a földhöz verte. Mely eset a méltóságos Főegyházi Tanács határozatával ellenkezően, részint az ifjúságnak rossz példáiul szolgál, részint a szülők vagy gondviselők bizalmát csökkentheti, ennél fogva büntetlen hagyni nem lehet.

Ezen esetet tehát az oskolai igazgatóság oly czélból közli a mlgs secretarius úrral, mint kinek *Komáromi Sándor* atyai gondviselése alatt van, hogy, ha ezen eset miatt, a nevezett tanítót további bizalmára méltatlannak találná, ezt az igazgatósággal tudatni méltóztassék, hogy az igazgatóság ehez képest rendelkezessék azon egyén további büntetéséről, valamint a *Komáromi Sándor* számára a mlgs úr kívánásával megegyezőleg alkalmasabb tanító választásáról.

Mely hivatalos jelentésünk mellett vagyunk,
a Mlgs Titoknok Úrnak,

alázatos szolgái

Désfalvi Pataki József,

oskolai felügyelő-gondnok.

Székely Mózes, m. k.

oskolai igazgató.

Kolozsvártt, nov. 16-kán tartatott osk. igazgatósági ülésebl, 1843-ban.

*Czím: A kolosvári unitár. collegium Igazgatóságától
Főkormányiszéki titoknok Iszlói méltóságos Iszlai László
úrnak stb.*

Hivatalból.

Kolozsvártt.

I. o. miss.

CXLIV.

1846. ápr. 8. Vadad.

Gálna Miklós levele Iszlai Lászlónak.

Méltóságos Úr!

A főtisztelendő püspök úr az esperes úrhoz küldött leveliben igen kegyesen és atyai módon gondoskodott kicsin ekklésiánkról, de az esperes úr azt akarja kivinni s egy néhányan az ekklésiabeliek is reá állottak, hogy Nagy Mihályt tegye vissza, úgy mint a veje, apatársa Nagy Mihálynak és ezek atyafiai. Így az ekklésia csendességbe ismét nem lesz, örökre zavarva marad, mert, akik elmenetelit okozták, azzal soha jól ki nem jő, ezt tán a felsőbbség is meggondolja, ha lehet, ebben legyen munkás a mlgs úr. Instáljuk alázatosan, hogy Nagy Mihályt ide ne rendeljék, ezért egy néhányan kalákát ígertenek a szőlőbe, csak hogy segéljen a méltóságos úr most rajtunk. *Hegyi Pál* is kívánkozik ide, ezt minden ember akarja. Ennek egy kis birtoka is van itt, nem támaszkodik az ekklésiára, azonban azt is ígérte, hogy nagyobbára a maga költségén ki is költözik; ez is nagy könnyebbség lenne. Emellé, ha egy gyengébb deák rendeltetnék mesternek, is jól ki jönének, így aztán valahára sok szenvedései után az ekklésia megnyúgodnék.

A főtisztelendő püspök úrnak is küldöttünk egy levelet, melyet többen subscribáltunk, megköszöntük atyai gondoskodását és kérjük, hogy Nagy Mihályt nehogyan ide rendelje. Általjárék *Böjte* úrhoz is és ezt a levelet írta: a gazdaság jól megyen, kötik a szőlőt keményen. Igen jó tavaszunk van; lehet reménységünk a jó terméshez, mert én még ezt nem értem, hogy ilyen elein nyilatkozzék, csak valami ártalmas időt ne adna az Úristen. Alkalmatlanságomért engedelmet instálok. Örökös tisztelettel vagyok

Nagyságodnak,

alázatos szolgája

Gálna Miklós, m. t. k.

Vadad, 8-a Aprilis, 1846.

Czím: Főkormányshéki titoknok Iszlói méltóságos
Iszlai László úrnak stb,

Kolosvárt.

I. o. miss?

CXLV.

1846. jún. 10. Maros-Vásárhely.

Daniel Elek levele Iszlai Lászlónak.

Méltóságos Királyi Főkormányshéki Titoknok Ur
A felséges királyi Főkormányshéknek e. e. 656. szám alatt költ kegyelmes rendelése által, ki lévén én a méltóságos titoknok úrral az újonnan kinevezett unitária valláson levő híveink püspöke béiktatására nevezve, e végre legalkalmasabb időszakot találok a különben is összegyűlendő Főconsistorium folyása alatt ezen júniusi hónap 30-ik napját, minélfogva kérem a méltóságos urat, azon napon, valamint a Főconsisto-

rium ülésébe, úgy a béiktatáson is jelen lenni ne terheltessék — lévén

a Mlgs k. Főkormányzéki Titoknok Úrnak,

engedelmes szolgálja

Daniel Elek, m. p.

M.-Vásárhelyt, június 10-én, 1846.

Czím: A Törv. kir. Tábla Elnökétől. Méltóságos Iszlai Iszlai László főkormányzéki titoknok úrnak,

Hivatalból.

Kolozsvárt.

I. o. miss.

CXLVI.

1846. jún. 30. Kolozsvár.

Gróf Teleki József erd. kormányzó rendelete Iszlai Lászlóhoz a Berde és Takács által kiadott „Természetbarát“ cz. folyóirat cenzori teendőiről.

[87]8—846. eln.

Nagyságos Kormányi Titoknok Úr!

A minden héten egyszer itt, Kolozsvárt megjelenő „Természet barát“ czimű folyóiratnak kiadhatására Ó Felségétől szabadalmat nyert szerkesztők Berde Áron és Takács János vizsgáló biztosnak kineveztetését, benyújtott kérelmöknel fogva, szorgalmazván, fenn-czimzett uraságodnak kötelességévé tészem: miszerint ezen újságot a kiadott újságvizsgáló-biztosi legfelsőbb, s a kebelbeli kir. levéltárban megtalálható útasítvány

értelmében ideiglenesen, míg más vizsgálóról gondoskodhatom, vizsgálja meg.

Ki egyéb[ir]ánt szokott becsüléssel maradok
f. cz. Uraságodnak,

elkötelezettje

Gróf Teleki József, s. k.

Kolozsvár, jún. 30-ik, [1846.]

Alább : Ngos Iszlai Lás[zló fő]korm. titoknok úrnak.

Czím : A kir. kormányzótól. Nagyságos Iszlói Iszlai
László főkormányi titoknok úrnak,

Hivatalból.

Kolozvárt.

I. o. miss.

CXLVII.

1865. decz. 8. Szabéd.

Kelemen István levele Iszlai Lászlónak. *)

Tisztelt Méltóságos Úr!

Közelebbi találkozásunkkor a felügyelő-gondnoki beiktatásra is lévén némi vonatkozás, hazajöveleimmel, irataim közt megtaláltam az akkori elfogadó beszédecskémet, melyet lemásoltan ide fogék,**) hogy lássa meg újból méltóságod is még egyszer, ne vegye hiú tolakodásnak, hiszen nem is az, miért akarna azzá lenni? De nekem nem esik rosszul a multa is visszatekintenem és úgy tapasztaltam, hogy tisztelt méltóságod sincs rossz emlékezettel azon korra vonatkozva. Érjen hát annyit amennyit érhet és érdemel!

*) A levél borítékja elveszett.

***) L. alább e levél mellékletéül!

E csak mellékes ága volt mostani levelem tárgyának, másik ága a papság betöltése kiválóan.

Méltóztatott volt említeni, hogy *Kibédi Józsefet* küldjem oda prédikálni és magát ismertetni; ez meg is lett. Ezt ő egész készséggel megteszi, s most is mind akkor bizton vallhatom felőle, hogy ő végzett, csendes, lassuska természetű, de becsületes, ártatlan, jó külsejű, jó prédikátor, jó énekes, ha kell orgonista is és ami a fősúly, *jó tanító*. Kis-Lekenczén Verzárnál, a dr. Csiki János úr vejinél dicséretesen tanítóskodik óránként, úgy az apja mellett is naponta.

Pálfit ily közel viszonyból nem ismerem, azt tudom, hogy nem végzett. Az okokat, hogy onnan miért kellene neki elváltozni? kéz alatt méltóztassanak kipuhatolni, még Szentgyörgy-nap feléig elég idő van. Addig sok minden bővebb esmeretségek megtörténhetnek; addig hadd készüljenek a ház építéséhez és gondoskodjanak, hogy aratás és béradásig az új pap mit egyék? addig határozzák el, hogy választanak-é és van-é kikkől? vagy a választást a püspökségre bizák? Idő is van s igazítani való is elég. Az úr a maga útait mutassa meg, hogy el ne tévelyedjenek. Engedjen méltóságodnak vidor életet, jólétet a kedves kis-asszonynak, kinek áldott nővére Sz.-Lászlón minket vendégi szeretettel fogadott, adjon nemes szívekivánta jókat. Állandó tisztelettel maradván,

Igentisztelt Méltóságodnak

Szabéd, decz. 8-án, 1865.

Öszinte tisztelője

Kelemen István.

Melléklet:

Méltóságos és Főtisztelendő Beiktató Urak, Tisztelendő Repr. Consistorium és Beiktatott Mlgs Inspector-Curator Úr!

„Szívvel, ésszel és értékkel szolgálhat az ember hazájának. Háromszor boldog, ki akármelyikkel teheti, háromszor átkozott, ki mindenikkel teheti s egyikkel sem cselekszi“ ezt mondá egy koszorús költőnk. Kevés embernek jutott e szerencsék mindenike, de egy sines, ki átaljában egyikével sem birhatna ezeknek. Itt míg egyik a nehéz földdel küzdik a mindennapi kenyérért és ruházatért, amott a más villogó szablyával, s meg más törvénytáblákkal áll őrt a közcsendért, míg egyik csupa test, a más lélek és értelem, míg egyik parancsoló fő, a többi engedelmeskedő tagok, s míg egyik gyűjt, a más megtakarítja a gyűjtöttet, magának s az egésznek hasznára. Így a kicsinyek és nagyok, gyengék és erősek egy kézre munkálván a közjóban a magokét, a magokéban a közjót keresik és találják fel.

Nem kis rész jutott néktek ennek eszközlésére tüllekes baráti s felügyelői a nevelőintézeteknek, néktek, kiknek a természet és okosság világánál jártasoknak oly sok és különböző munkatehető nevendékeknek kell illő — de illő foglalatosságot adnotok — néktek, kiknek a sarjadozó nevendékek idomításában, kerülve az emberiség eddig esmeretes hibáit, magatokat és egy tökéletesbb emberiséget phoenixként kell újjászülnötök, hogy majd, midőn egykor leléptek dicső pályátokról, egy józanul idomított s kiképzett nemzedéket hagyjatok nyomotokba!

Ebben fáradoztok most is szeretve-tisztelt Atyáink! most, midőn főkormányszéki titoknok Iszlói mlgs *Iszlai*

László urat itteni főiskolánk egyik felügyelőjévé beiktatni kegyeskedtek. Mű valamint ezt, úgy minden alkalmat, mely szívünk nemesítésére, értelmünk idomítására czéloz, gyermeki hálás örömmel s egy boldogabb jövőndő sejtetésével karolunk át, — mint a fejlődő virágbimbó az éltető harmatcseppeknek, úgy nyílik fel keblünk minden jó magnak, mely benne tenyészhet; munkálkodjatok azért dicső kertészek — csüggedetlenül munkálkodjatok! hintegessétek köztünk minden jónak magvait, — öntözzétek azokat a bölcsesség édes harmatjával, s a kikelteket oltalmazzatok gondosan, most az égető nap heve, majd egyéb fenyegető viharok ellen, — munkálkodjatok -- áldás dicső munkáitokra!

Méltóságos Inspector-Curátor Úr! ki édes hazánk s felséges fejedelmünk által egyaránt elismert polgári jeles érdemei már több rendbeli fényes hivatalokkal koszoruzvák, -- s tisztelet, becsület mindazon hivataloknak, de talán nem hibázom, és azoknak fényökből semmit is le nem vonok, ha azt merem állítani ama nagylelkű Sokráttal: *hogy sokkal nagyobb befolyással vagynak valamely közönség boldogítására azok, kik annak számára bölcs előljárókat, hasznos tagokat tudnak nevelni, mint akik maguk bölcsen kormányoznak*, — és dicsekvés nélkül legyen mondva — e felügyelői — de valódilag méltányolt hivatallal, melynél fogva ezennel egy szép közönség legféltőbb kincsei bizattak a mlgs úr atyai-lag örökdő bölcsességére, kevés polgári hivatal mérközhetik — akár kiterjedésére, akár fontosságára, akár áldott következéseire nézve; mert hol vagy on nagyobb mezeje, tágasabb és dicsőbb hatásköre a szív jóságának, a széles és mély belátású tudománynak — a bel- és kül-értéknek, — hol üdvösebb következésesei ezeknek, mint

az ifjúság nevelésnek józan elintézésében? Egyéb hivatalokat többen viselhetnek dicséretesen, de az ifjúság nevelésére jótékonyul befolyhatni, — ez nagyobb és dicsőbb lelkek elhivatások!

Örvendünk azért, — szívünk szerént örvendünk, hogy nemes közönségünk egyfelől a mlgs urat hívá meg e felügyelői hivatalra, — és gyermeki hálával köszönjük, hogy ügyünket magáévá tévé — ez ön áldozattal járó szép — de szépsége mellett, terhes hivatal felvállalni méltóztatván.

Csak azon egy kívánságunk vagyon nekünk a mlgs úr személyével szerencséseknek, hogy a meny nyei felség a mlgs úrnak engedjen nestori életet, adjon nehémiási buzgalmat, hogy midön itt egyik kezével építi a tudományok szent templomát, a mással védfegyvert tarthasson minden fondorkodó ellenség ellen. — Közel 300 gyermekek esdünk a mlgs úrnak s még sokszorosan több következőink nevében is esdünk: légyen a mlgs úr távollévő atyáink helyett atyánk, — erőtlenségünkben hű gyámolunk, — tudatlanságunkban oktató vezérünk, a jókat jutalmazván, biztatván, a rosszakat nem annyira büntetvén, mint akadályoztatván. Így fogván fel ügyünket, nem háromszor, de ezerszer legyen boldog a mlgs úr, — ezerszer legyen áldott emlékünkből, — áldott a hálás utókor ajkain!

elmondám:

Kelemen István

collegium seniora.

Alább, ugyanezen kézírással: (Datum nincs, de tán 1838-ban kellett történni?)*

I. o. miss.

*) Kövály L. 1839. jan. 13-ikára teszi a beiktatás napját. L. K. M. XXXIV. 80-81.

CXLVIII.

1866. febr. 14. Kolozsvár.

Kriza János püspök levele Farkas György esperesnek.
41—1866.

Tisztelendő Esperes Ur!

Mindenekelőtt arra kérem a t. esperes urat, szíveskedjék, akár ezen levelem közlése által is megnyugtani az általam mélyen tisztelt mlgs *Iszlai* László urat az iszlói papságra nézve, mert semmi sincs távolabb tőlem, mint hogy a mlgs úr mindazon ekklésiánk lelkét tevő örangyal teljes beleegyezése nélkül nevezek ki oda lelkészt. Én *Pálfi* Sándort, a korondi mestert, aki erősen vágyott Iszlóba, egyenesen oda utasítottam volt, hogy ha eredményre óhajt jutni, mindenekelőtt a mlgs úrnak igyekezzék pártolását megnyerni, magát az apja oda nembocsátása iránt teljesen biztosítani. *Pálfi* visszásan és sérelmesen járván el ez ügybe, már a tegnapi napon megírtam neki, hogy Iszlóban ninesen kilátása és én e pillanatban egészen a mlgs patronus úrra bízom a papi személybe való beleegyezését, éppen aki legjobban fog tetszeni. A bordosi papot is, egy életrevaló, bár középszerű tehetségű embert oda utasítottam, hogy forduljon meg Iszlóban a mlgs úrnál. Ha megtetszik személye s prédikálása, jó, ha pedig nem, akkor egy alkalmas jó deákot, végzett theologust, fogok ajánlani, s illetőleg ki nevezni. A félreértéseket ily módon kérem helyrehozni, e levelem közlése által is, ha szükségesnek látszik. Néhány napok alatt a keresztürköri esperest Atyánk

fiától is veszek tudósítást a bordosi papot illetőleg. Eddigi tudósításom szerint azon erősen szegény ekklesiánkban is tisztességesen tudott élni — egy csekély birtokú nemes leányt vévén nőül, aki emellett jó gazdasszony is — Iszlóban annál inkább tudna tehetössé válni, meglévén benne a szolgálatra való nagy készség is. Bordosra aztán mehetne a korondi mester, ha csakugyan óhajtása tovább is, inkább szegény ekklesia papjává lenni, mint jó ekklesia iskola-tanítója maradni. Ezek után maradtam szíves tisztelettel,

Tisztelendő Esperes Úrnak,
Kolosvár, febr. 14, 1866.

köteles szolgája
Kríza János
unitár. püspök.

Czím: Az unitárius püspöktől. Tisztelendő esperes Farkas György úrnak.

Egyházi ügyben.

Maros-Vásárhely
Szentgericze.

I. o. miss.

CXLIX.

1866. febr. 20. Szabéd.

Kelemen István levele Iszlai Lászlónak.

Tisztelt Méltóságos Úr!

Miután *Pálfi* visszamarad, *Kibédi József* megyen innen megint szerencse próbálni, azzal az elhatározott szándékkal, hogy ha Méltóságod kegyét megnyerheti, és a főtisztelendő püspök úr által kineveztetnék, ő örömet elvállalná az iszlói papságot 's ebbe szülői

is beleegyeznek, s alázatosan kérik a méltóságos urat, fiok ügyének pártfogolására.

Nem nagy talentum, az igaz, de végzett és becsületes, józan életű, csendes természetű fiatal ember, és többnyire az ilyenek hasznosabb szolgálatot tesznek az Úr szőlőjében is, mint némely viszketeg természetű, bár nagyobb tehetségűek; gondolom, hogy az ottani helyzetbe haszonnal leszen beállítható, — melynek jelentése mellett alázatos tisztelettel öröklök,

Tisztelt Méltóságodnak,

alázatos szolgája
Kelemen István, m. k.

Szabéd, febr. 20-án, 1866.

Czím: Iszlói méltóságos *Iszlay László* kormányiszéki nyug. titkár úrnak, stb.

Iszló.

I. o. miss.

CL.

1866. ápr. 30. Kolozsvár.

Kriza János püspök levele Iszlói Lászlónak.

Nagyontisztelt Méltóságos Úr!

Anyaszentegyházunk iránti kegyes érzelmeinek buzgóságáról s nemeslelkűségéről valamint mindig meg voltam győződve, úgy közelebbről e keresztényi szép erények jelensége által valék meghatva azon nagylelkű eljárása folytán a méltóságos úrnak, mely-nélfogva az iszlói ekklesia tagjainak méltatlan és gondolatlan lépéseit szíves volt a jobb útraterés remé-

nyében megbocsátani — s továbbra is ígérni azon gyenge csemetének hű ápolását, hathatós pártolására méltatását, mely nélkül annak elfonnyadása s hanyatlásnak indulása szembetűnő mindenki előtt, aki a körülményekkel közelebbről ismeretes. A méltóságos úr volt már annyi idők óta azon kis élőfának voltaképpen életadó forrása, üdítő harmatja — s buzgó szíveimből kérem az élet Urát, hogy hosszú időnkig kedvezzen még mennyei kegyelméből anyaszentegyházunkra nézve nagybecsű életének, hogy bár az erőtlen fa némileg gyökeret verhessen a fentartó és tápláló életforrásnak áldó vízcseppjeitől — s mialatt mi egyesek mindnyájan halandók vagyunk, maguk a testületek, az ekklésiák állhassanak fel aránylag halhatlanúl.

A korondi mester tiszteletlen magaviselete kedvetlenül hatott volt reám, aki annak javára kívánván működni, szoros kötelességévé tettem volt mindenekfelett a méltóságos úrnak nyerni meg hatós pártfogását, mint amely nélkül jól ismertem az ekklésiának tehetetlen voltát. Komoly dorgálásimat már régen megkapta, valamint a köri esperest által is megkapta a leczkét; de megkapta főleg az által, hogy a korondi ekklésia is elégtelen lévén vele, egy gyengébb ekklésiába, a csehétfalviba lőn áthelyezve. Jelenleg egy szerény, jó magaviseletű papnövendéket rendeltem ki az iszlói szent ekklésia papjává, aki az édes atyja, torda-aranyosköri jegyző s aranyos-rákosi rendes pap. T. *Biró* András atyánkfia mellett is 3 évig gyakorolta magát a lelkipásztorkodásban, teljes reményem vagyon az iránt, hogy mind papi teendőit minden hívek kielégítésére fogja megtenni, mind pedig a méltóságos úrnak mindenben szolgálatrakész, hű embere s atyai kegyes útasításainak végrehajtója leend.

Ajánlom a jó reményű ifjút a méltóságos úr nagy-lelkű pártfogásába, a melynél fogva előre is felajánlotta a t. esperes úr által a napontai ebédet. Megvagyok győződve az iránt, hogy hű szolgálatja által további szives kegyére is a méltóságos úrnak méltóvá teendi magát. Az ifjú pap tőlem csak annyi haladék kieszközlését kéré, hogy pünkösdi utáni héten, május 23-án indulhatna hivatási körébe, az azután következő vasárnapon köszöntendő bé hivatalába — szüksége lévén, mint új embernek főleg a háztartásra tartozó készülétek megtételére, mert mint lelkész már e pillanatban is fölléphetne. Ennek megengedését egész bizalommal várván s remélvén a t. esperes urat megbiztam értesitené az iszlói ekklesiát aziránt, hogy a meghívást megtévén, az elszállítást csak a fennirt időben eszközöljék.

Midőn a méltóságos úrnak a megújult természeti időben s a reményünk szerént hazailag is megújulandó időszakban is sok jó időket, egészséges éveket kívánnék az Istentől, magamat szives kegyeibe és hajlandóságába ajánlanám, maradok szives tisztelettel

Méltóságodnak,

Kolosvárt, április 30. 1866.

alázatos szolgája
Kríza János, m. p.
 unitárius püspök.

*Czím, külön boritékon: Az Unitárius Püspökségtől.
 Méltóságos Iszlai László úrnak, stb.*

Egyházi ügyben.

Iszló.